

גם ניקיון עלול להיות יסודי מדי. מדוע מסוכן לשתות אקונומיקה וחומרי ניקוי אחרים, ולפעמים אפילו לגעת בהם?

"תשטוף את הפה שלך באקונומיקה!" היו נהוג פעם לומר לאנשים, ובעיקר לילדים, שהתחצפו או דיברו בגסות. למרבה המזל, לא נראה שמישהו התייחס להוראה הזו ברצינות - שכן מי שינסה למלא אותה כלשונה עלול לחטוף הרעלה קשה. אז אם צרכתם הרגע חומר ניקוי כלשהו, עיצרו כאן את הקריאה והתקשרו מיד אל **המרכז הארצי למידע בהרעלות**, שזמין 24 שעות ביממה, או פנו למרכז הרפואי הקרוב לביתכם עם דוגמה של החומר, שעשוי להיות רעיל מאוד.

אקונומיקה ביתית היא השם המסחרי של מלבין המשמש לחיטוי וניקיון, שמכיל ריכוז של 3-6 אחוזי נתרן-תת-כלורי (NaOCl). האקונומיקה קוטלת ביעילות פטריות, חיידקים ונגיפים, בזכות יכולתה לפרק חלבונים. אך התכונה הזאת אינה מוגבלת רק לפעולה נגד אותם גורמים שברצוננו להסיר. נתרן-תת-כלורי הוא חומר מאַכֵּל, כך שבאותה מידה הוא מסוגל להשמיד גם רקמה אנושית.

מחקר שבדק את השפעתם של חומרים מאכלים על עצמות, שיניים, שיער, ציפורניים ורקמות רכות של בני אדם מצא כי בריכוז של כחמישה אחוזים נתרן-תת-כלורי לא גרם לשינויים מבניים בשיניים ובעצמות, אך הלבין אותן. לעומת זאת, שיער התאכל והתפרק לחלוטין תוך שמונה דקות, ולציפורניים ולבשר נדרשו כשש שעות להגיע לאותו מצב. על כן חשוב כשאנחנו מנקים משטחים באקונומיקה להגן על עורנו ואיברינו האחרים באמצעות כפפות מגן, משקפיים וביגוד מתאים.

בניגוד למה שחלקנו עשויים לחשוב, אקונומיקה אינה חומצה אלא בסיס, בדרגת חומציות של pH 11, שיכולה לעלות לפעמים גם ל-12.5. לשם השוואה, רמת החומציות של רוב חלקי גופנו עומדת על 7.4, כאשר שבע היא תמיסה נייטרלית כמו מים, לא חומצה ולא בסיס. כשמוהלים אקונומיקה ברייזי ניקוי חומצי משתחררים גזים רעילים כמו כלור או כלוראמין (NH₂Cl), שמאוד לא כדאי לנו לנשום. לכן אין לערבב חומרי ניקוי בלי לדעת את הכימיה שלהם.

נחשפתי לאקונומיקה. מה לעשות?

תמיסות, אבקות ואדים של חומרים תת-כלוריים הם חומרים מאכלים ומגרים שעלולים לפגוע בעיניים, בעור ובמערכת הנשימה. החומר הפעיל פוגע ברקמה על ידי פירוק שומנים וחלבונים וגרימת מוות תאי (נקרוזיס). מידת הנזק תלויה במשך החשיפה, בכמות ובריכוז החומר הפעיל. אם נשפכת על העור אקונומיקה, יש לנגב אותה מיד ולשטוף את העור במים זורמים כדי למנוע כאבים, דלקות ושלפוחיות. אם אקונומיקה חדרה לעין יש לשטוף אותה במים זורמים ללא דיחוי.

רקמות חיצוניות הן הנפגעות העיקריות ממגע עם אקונומיקה, אך אותן אפשר לשטוף. לעומת זאת, כשבולעים אקונומיקה היא נשארת במערכת העיכול זמן רב ועלולה לזרוע בה הרס. גם כאן התסמינים תלויים במידת החשיפה, ובמקרים חמורים מאוד הפגיעה עלולה להסתיים במוות או לדרוש ניתוח לתיקון פגיעות במערכת העיכול. ילדים פגיעים לרעלים יותר ממבוגרים, גם מכיוון שגופם עדיין מתפתח וגם משום שהמינון המזיק נמדד לרוב לפי משקל, ולכן כמות שלא תזיק למבוגר עשויה להיות רעילה מאוד לילד קטן. למזלנו, האקונומיקה מאוד לא טעימה (אל תנסו את זה בבית!), כך שגם אם ילד לוגם ממנה בטעות הוא לרוב יפסיק מיד בשל טעמה המר.

תסמינים קלים יכולים לכלול גירוי בוושט, הזלת ריר, הפרעות בבליעה, בחילות וכאבים בפה, בוושט ובבטן. במקרים חמורים ייתכנו כוויות כימיות בוושט ובקיבה, הקאות, כאבי חזה ובטן ויצירת חורים וצלוקות במערכת העיכול. אומנם החומצה שבקיבה תנטרל חלק מהאקונומיקה, אך באותו תהליך ישתחרר גז כלורי שעלול לפגוע בריאות כשנושמים אותו.

במקרה של בליעה מומלץ לשתות הרבה מים או חלב כדי לדלל את האקונומיקה. לאקונומיקה מסחרית יש ריכוזים גבוהים יותר של נתרן תת-כלורי לעומת אקונומיקה ביתית ועל כן היא עלולה לגרום נזק חמור אף יותר לרקמות.

אם שתיתם אקונומיקה, מומלץ ללכת מיד לחדר מיון, רצוי עם בקבוק החומר הרעיל כדי שרופא יחליט מה דרך הפעולה המיטבית. בחלק מהמקרים יהיה צורך בבדיקת אנדוסקופיה (צילום של פנים הבטן באמצעות החדרת סיב) או שטיפת קיבה כדי לרוקן אותה. בהתאם לחומרת מצב החולה יינתן טיפול להקלה בתסמינים של בליעת החומר הרעיל. אם לא מטפלים כראוי בהרעלה עלול להיגרם נזק בלתי הפיך לאיברים פנימיים, ואף יותר מכך: היו מקרים בהם תינוקות מתו משתיית אקונומיקה בשוגג.

בנוסף, **מגע** בין אקונומיקה לנוזל הדם (פלזמה) עלול להוביל למוות תאי, המוליזה (פיצוץ תאי דם אדומים) ורבדומיוליזה (המסת שרירים), פירוק של מולקולות ההמוגלובין שנושאות את החמצן בדם ובמקרים חמורים אף לפגיעה בכליות.

וכל זה לא אומר שאם זו לא אקונומיקה, אין מה לדאוג: גם חומרי ניקוי אחרים עלולים לכלול נתרן ו/או רעלים אחרים דוגמת סודיום הידרוקסיד. לכן, יש לנקוט משנה זהירות גם בהם.

אם שיתם אקונומיקה או חומר ניקוי אחר, לכו לחדר מיון | Shutterstock

הסבון בכה מאוד

גם בסבונים, שנועדו לנקות את גופנו, מוטב להשתמש בזהירות. כשחוזר סבון לעיניים, למשל, הוא עלול ליצור תחושת צריבה ולהקשות על הראייה. בנוסף, נשימת אדי סבון עלולה ליצור בצקת בגרון, קשיי נשימה ובליעה. בליעת סבון עלולה לגרום לכאבים, נפיחות בגרון, בשפתיים ובלשון וכאבים במערכת העיכול, עד כדי הקאות או דם בצואה.

הסבונים שנועדו לבגדינו גם הם אינם נטולי סכנות. בשנת **2011** הושק סבון כביסה חדש של חברת Tide בצורת טבליות מרוכזות וחזקות יותר מאבקת כביסה סטנדרטית. על פי נתוני הארגון של מרכזי בקרת הרעלים של ארצות הברית, **במהלך 2014** נחשפו כ-12 אלף פעוטות מתחת לגיל 5 לטבליות כאלה. הטבליות נמסות במים וילדים שאכלו אותן **נתקפו** הקאות, קשיי נשימה וישנוניות. לאור זאת ברור מדוע יש להרחיק אבקות כביסה וטבליות מהישג ידם של ילדים.

אם בליעת טבליות בטעות לא הייתה מספיקה, יש גם כאלו שעושים זאת בכוונה, בשל לחץ החברתי: וההשקה של הטבליות החלו להתפשט בדיחות על הדמיון שלהן לממתקים ולחץ לטעום אותן. הטו נד הזה עלה מדרגה בתחילת השנה הנוכחית כשברשתות החברתיות הופיע **אתגר טבליות**

הכביסה של Tide, שקרא לבני נוער לאכול את אבקת הכביסה ולצלם את עצמם. בעקבות זאת **דווח** בשלושת השבועות הראשונים של השנה על 86 מקרים של נערים בארצות הברית שלעסו טבליות כביסה.

חשיפה כזאת עלולה לגרום להתקפי לב, בצקת בריאות, דום נשימה, תרדמת ואף מוות – מה שלא מנע מבני נוער נוספים להיסחף אחרי הטרנד. אתר יוטיוב הודיע כי יוריד כל סרטון שיעודד את האתגר הזה ו**מחוקקים** אמריקאים אמרו שטבליות כביסה צריכות להיראות פחות מושכות ופחות דומות לסוכריות גומי.

אז מה השורה התחתונה? ניקוי אכן יכול להיות יסודי מדי, ואסור לאכול או לשתות חומרי ניקוי. אין להשתמש בחומרים שלא על פי הוראות היצרן וחיוני להרחיק אותם מהישג ידם של ילדים. ארגוני הבריאות ממליצים לא להעביר חומרי ניקוי למכלים גנריים חלופיים מכיוון שהיצרנים **כותבים** במפורש על האריזה את שם החומר ואת הסכנות שבו.

כשמנקים את הבית מומלץ לפתוח חלון, ללבוש בגדים מתאימים ולהימנע מחשיפה ממושכת לחומרים הרעילים. ואם אתם מאוד סקרנים לדעת את טעמם של טבליות סבון כביסה, פצצת סבון לאמבטיה, חומר לניקוי רהיטים או כל דבר אקזוטי אחר, לכו במקום זה למקרר והכינו סעודה דשנה.

שימו לב: הכתבה מספקת מידע מדעי כללי בלבד ואין לראות בתוכנה תחליף לייעוץ רפואי אישי אצל אנשי מקצוע

?Can Mixing Cleaning Chemicals Kill You

